

YORDAM KİTAP

Eserin önceki basımı:

- 1979, Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Kardeş Evi

Fahri Erdinç

Yordam Kitap: 21 ✦ **Kardeş Evi** ✦ Fahri Erdinç ✦ ISBN-978-9944-122-08-5
Kitap Editörü: Kemal Özer ✦ *Kapak ve İç Tasarım:* Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner ✦ *Yordam Kitap'ta Birinci Basım:* Mayıs 2007
Yayın Yönetmeni: Hayri Erdoğan ✦ © Yordam Kitap, 2007

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti.

Nuruosmaniye Caddesi Eser İşhanı No: 23 Kat:1/105 Cağaloğlu 34110 İstanbul
T: 0212 528 19 10 **F:** 0212 528 19 09 **W:** www.yordamkitap.com
E: info@yordamkitap.com

Baskı: Ayhan Matbaası

Yüzyıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
5. Cadde No: 47 Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 629 01 65

roman

Kardeş

Evi

Fahri Erdiñç

1917’de (1 Ocak) Akhisar’da doğdu. Babası, Ankara kökenli Çandıroğulları ailesinden, öğretmen Halil Yaşar’dı. Annesi, Erdiñç’i dünyaya getirdikten bir yıl sonra veremden öldü. Sonradan, bu kaybın, anasızlığın bilincine varmak, üvey analı kalabalık bir aile ortamında büyümek, çocukluk uyularının çoğunu alan tütüncülük çilesi ve giderek bir yıl da tenekeci çıraklığı, ilkokul öğrencisi Erdiñç’i vaktinden önce olgunlaştırdı ve yaşamı daha yakından tanınmasına yol açtı.

1930’da Balıkesir Öğretmen Okuluna girdi. 1936-37 ders yılında Afyon’un Sandıklı ilçesinin Ürküt köyünde öğretmenliğe başladı. Buradaki üç çalışma yılı, meslekel uğraşların dışında, köyü kasıp kavuran bir gerici hoçayla savaşım içinde geçti.

Erdiñç, 1938-39 ders yılında baba mesleğini bırakarak, sınavını kazandığı Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü’nde öğrenci oldu. Bu bölümde öğretim üyesi olan Sabahattin Ali ile tanıştı. Aynı yıl yazmaya başladığı ilk öykülerinde, onun öğütlerinden çok yararlandı.

Erdiñç, Konservatuardaki katı yönetime ve bazı ayrıcalıklara itirazları yüzünden, biraz da geçim sıkıntılarının zorlamasıyla, öğrenimini bırakmak zorunda kaldı. Yeniden mesleğine döndü. Ama arada yedek subaylığını yaptıktan sonra, 1943’te mesleğinden tamamen ayrıldı. Bir süre yapı yerlerinde (taşeron kâtibi ve puvantör olarak) çalıştı.

Böylece, daha ilk yazı denemelerinde toplumun tabanındaki insanların yazgısını konu edinen Erdiñç, onları köyde, kışlada ve kentte, iş yaşamında yakından tanımış oluyor, gözlem ve izlenimlerini arttırıyordu.

1946’da Ankara’da bir yapı yerinden, sınavını kazandığı devlet radyosuna geçti. Temsil kolunda üç yıl çalıştı. Bu arada *Şen Olasın Halep Şehri* (İstanbul-1945) adlı şiir kitabından sonra Ankara’da “Seçilmiş Hikâyeler Dergisi” (1948, sayı 8) onun öyküleriyle özel sayı çıkardı.

Başkentte ilerici sanatçıların çevresinde görünmesiyle, bazı dergilerde yayınladığı öyküleriyle zamanın tutucu-gerici çevrelerinin dikkatini çeken Erdiñç, 1947’de kendisini devlet başkanına dille hakaret etmiş durumuna düşüren bir çatışma yüzünden tutuklandı ve aklanmayla sonuçlanan yargılaması boyunca (birkaç ay) cezaevinde kaldı. Ankara cezaevinde yazgılarını konu edindiğı insanların kimilerini daha yakından tanıma fırsatını buldu. Bazı komünistlerle de ilkönce burada ilişki kurdu.

Cezaevinden çıktıktan sonra da Erdiñç dirlik bulamadı. Uyumsuz bir aile yaşamı da bunalımını arttırıyordu. Bu bunalılar içinde bocalarken, 1948’de çok sevdiği Sabahattin Ali’nin Bulgaristan sınırında öldürülmesi

Erdiñç'i büyük acılara boğdu. Bu acı olay bir yandan da onu esinledi. Kısa bir süre sonra, 1949 Eylöl'ünde, Erdiñç, iki arkadaşıyla (Ziya Yamaç ve Tuđrul Deliorman) birlikte, gizlice Bulgaristan'a geçti.

Bulgaristan'da Erdiñç ve arkadaşlarına politik göçmen olarak sığınma hakkı verildi (1949 Ekim). Böylece, onun, yurt dışında ölümüne kadar sürecek olan göçmenlik dönemi başladı.

Erdiñç, dil öğrendiği sürece "Jdanov, 9" üniversal mağazasında veznedar olarak çalıştı (1950-51). Bir yandan Marksist derneğe ve bir yıllık parti gece okuluna devam etti. Türkçe popüler-politik yayımlar redaktörü olarak BKP Yayınevi'nde (1953-58) görev aldı.

1957'de illegal Türkiye Komünist Partisi'yle ilişki kurabildi. Partide aktif çalışmaya katılmak üzere 1958 Mart'ında Bulgaristan'dan ayrıldı. 20 Mart 1958'de TKP üyeliğine alındı.

Böylece başlayan yurtdışı illegal parti çalışması 13 yıl sürdü. 1969'da bir kalp krizi geçiren Erdiñç, aktif faaliyetlerden çekilme zorunluğuyla, 1971 yılı başında yeniden Bulgaristan'a dönüp yerleşti. Parti çalışmasına katkısını buradan sürdürmeye başladı.

Erdiñç, yazınsal çalışmasına yetecek ölçüde Bulgarca, pratik olarak da Almanca ve Rusça öğrendi. 1965'te Bulgaristan vatandaşı, 1973'te Bulgaristan Yazarlar Birliđi üyesi oldu.

Yurt dışına çıkışından 1969'a kadar, yapıtları kendi ülkesinde okura ulaşamadı. 1970'li yıllarda Türkiye'deki dergilerin şiir ve öykülerine yer vermesiyle yeniden okur önüne çıktı. Bu yıllardan ölümüne değin kimi yapıtları kitap olarak da yayınlanma fırsatı buldu. Ama bu girişimler süreklilik göstermediği gibi, son yirmi yılda yine kesintiye uğradı.

Fahri Erdiñç, 1986'da (11 Kasım) Sofya'da öldü.

Başlıca yapıtları: *Şen Olasın Halep Şehri* (şiir, 1945), *İşte Böyle* (şiir, 1956), *Akrepler* (öykü, 1952), *Âsi* (öykü, 1955), *Memleketimi Anlatıyorum* (öykü, 1960), *Diriler Mezarlığı* (öykü, 1964), *Canlı Barikat* (öykü, 1973), *Alinin Biri* (roman, 1958), *Acı Lokma* (roman, 1961), *Kore Nire* (roman, 1966), *Kardeş Evi* (roman, 1979), *Göç* (piyes, 1952), *Türkiye'de Çocuklar* (inceleme, 1951), *Kalkın Nâzım'a Gidelim* (anı, 1987).

Hastane görüşmelerinde, garip şey belki ama, gerçek, hasta yatanla görüşmeci ister akraba, ister birbirinin yakını olsunlar, çoğunca, üç gün ya da bir hafta arayla tekrar görüşmenin harı beş-on dakikanın içinde geçiverir. Artık lâf biter gibidir. Sonra dakikalar sıkıntılı geçer.

Yataktaki generalin de, ayakucunda yarı ilişik oturan kızının da bu kerteye geldikleri söylenemez belki. Ama susuyorlar artık. Söyleşileri bitmiş gibi. Sözü uzatmanın gereği de yok gibi zaten. Kız, gelir gelmez, babasını dudağıyla boyamaktan sakınarak öpmüş, getirdiği bir bağlam çiçeği vazoya yerleştirip, elmaları başucu dolabına koyarken de, bütün diyeceklerini birkaç soruda bitirivermişti. Babası da, çoğu evetli-hayırlı yanıtlarla, henüz hastalığın adı konmadığını, muayenelerin devam ettiğini, canevindeki ağrıların hiç de hafiflemediğini, ateşinin kâh inip kâh çıktığını, iştahının bir türlü açılmadığını söylemişti.

İşte sözün burasına noktayı koyunca, susmuşlardı. General, nokta koymamış gibi, “Eeee, annen sağ olmalıydı, ya da ben gitmeliydim onun yerine...” diye sızlandı. Gözlerini ayırdı kızından, daldı.

Deminden beri, yatakla dolabın arasında, kırık bacağını dedesinin de onaramadığı bebeğiyle oynayan torun, iri beyaz kelebek kordelasıyla generalin yüzüne kapanıverdi:

“Dede be, ne zaman geleceksin?”

“Ha?”

Kız bu defa dedesinin duyuraç takılı kulağına eğildi:

“Ne zaman geleceksin?”

General, pijamasının yeni dışında kalan çok kıllı ve parmak-

ları biraz buruşuk, biraz da saydamlaşmış elleriyle torununu sardı ve daldığı yerlerden dönmeden konuştu:

“Bilmiyorum yavrum.” –Ve ötesini geveledi:– “Deriyi tuzlar-sak burada, sen çok beklersin dedeni...”

“Ne dedin, ne dedin dede?”

“Neden bekliyorsun dedeni, dedim.”

“Canım sıkılıyor. Hadi kalk gidelim.”

“Ne yapacaksın beni?”

“Kırmızı şapkalı kız oynıyalım diye...”

“Sen kendin oynıyamıyor musun?”

“Oynıyamıyorum. Kurt yok...”

“Ne yok?”

“Kurt yok!”

İhtiyar, yatakta, kocamış bir kurt gibi homurdandı. Ve sus-kunluk asıl bundan sonra uzadı.

Esmerce kızı, saçlarını ortadan ayırıp, ensesinde topuzla-mış, gözkapakları mavi-yeşil makyajlı, mahzun bakışlarını sola, pencereden öteye, Vitoş’a doğru çevirdi. Balkon kapısıyla birlikte hemen hemen bütün duvarı kaplayan pencere, hastane bahçesindeki ihlamur ağaçlarıyla, karşıda Dragalevtsi köyü-nü sarıp yutan villalarla ve dağın “Plato” dedikleri çıplak ka-yalık doruğuna kadarki çok menevişli ormanlık kesimiyle bir güz vitrini sunuyordu. Nedense, bu vitrin onu pek oyalamadı. Bakışlarıyla tekrar odanın içine dönüp, gözlerini biraz da –bu-ranın mimarlığını kontrol edercesine– pervazda, tavanda gez-dirdi. Ordan duvardaki pek anlamsız “natürmort”a, ordan da karyolanın başlık demiri üzerinden babasının çok anlamlı yü-züne indi. “Sakalı yine fırçalaşmış” diye geçirdi içinden. Sonra, göğsünde, kendisinin değilmiş gibi, unutulmuş bir eldiven gibi yatan kıllı, buruşuk, saydam eline süzülüp geldi. İşaret parma-ğındaki evlilik halkası, parmak epeyce inceldiği için, silkelesen düşecek gibi duruyordu. Kız, hemen, gayet iri kehribar taşlı yü-züğü ve eflatun ojeli tırnaklarıyla elini babasının eli üzerine koydu. Hafiften okşayıp sarstı.

“Halkan düşecek nerdeyse babacığım” dedi.

“Düşmesin” dedi ihtiyar. “Çıkarıver de koy çantana. Helâda sıyrılacaktı nerdeyse bu sabah parmağımdan. Çıkarıver...”

Sözünü bitirmeden daha, yüzük artık çantaya iniyordu.

Bu anda, komşu yatakta, yüzü pencereye doğru, uyuyup duran hasta, ağır bir kıpırdanışla sırtüstü döndü. Bu adamı ilk kez gördüğü halde, mimar kızın mahzun gözleri hayretle irileşti.

“Aa,” dedi birden babasının gözlerini ariyarak, “senin komşun değişmiş!”

“Değişti ya...” dedi ihtiyar usulca.

Kız da o kerte kıstı sesini:

“Ben onu geçen haftaki ilçe sekreteri sanıyordum.”

“Ha? Ne sekreteri?”

“İlçe sekreteri demiştin ya, baba.”

“Sekreter Cuma günü gitti.”

“Çabuk iyileşti demek?”

“Çabuk kötüleşti. Dört kulpluyla götürdüler.”

“Dört kulplu da ne, baba?”

“Ha?”

“Dört kulplu da ne, dedim.”

“Tabut. Sedye de açık çeşidi...”

“Öf.. Bu asker terimini de nerden çıkardın!”

“Asker terimi değil, Türkçe deyim. Eski bir kitapta okuduydum.”

“Peki, neden öldü adamcağız?”

“Hoppala!” diye pufladı ihtiyar. “Neden doğmuş diye sorsana...”

“Allahaşkına, bırak böyle felsefeyi. Neden kötüleşti birden, demek istedim.”

“Bilir miyim, kızım. Hemşire geldi sabahleyin. Bana koydu önce dereceyi. Sonra dolaştı öteye. “Petrov yoldaş!” diye seslendi bir. Battaniyeyi başına çekmiş çünkü. Kızcağız bir daha seslendi, sıyrısın pijamasını diye, derece koyacak! Hiç de sevmezdi zavallı bu tatsız işi. Neyse, hemşire, eğilip, battaniyesini bir-iki

çekeledi. Yine ses vermeyince, çekip açtı ki, tamam, alıp vermiş gecedem, artık derece koymanın da gereği kalmamış... O gitti, ertesi günü de bu geldi. Pazar günü uğrasaydın, görürdün. Çok zoru vardı zavallının...”

Kız küçücük bir baş işaretiyle, gözleriyle sordu babasına bu yeni komşunun kim olduğunu. General de “u” diyecekmiş gibi dudaklarını yuvarlayıp sivrilterek ve sesini daha kısarak yanıtladı:

“Türk.”

Kız daha da eğilip fısıldadı:

“Neden yatıyor?”

“O da kalpten.”

Komşu yataktakinden söz edildiğini anlıyan çocuk, yavaş yavaş, karyolanın ayakucundan dolaşıp, komşunun yatağına yaklaştı. Bebeği de, kendisi de ikişerden dört göz olup, adama iyice baktılar. Ve çocuk kuzu kestanesi gözlerini ta ordan dikti annesine:

“Uyuyor.” dedi.

Annesi hemen yumuşacık dolaşıp, onu almaya koştu. Çocuğu elinden çekerken, adamın başucu masasındaki kitapların en üstündekine, bu cep kitabının kırmızı beyaz kapağındaki küçük fotoğrafa ilişti gözü. Sonra uykudaki adama, sonra yine fotoğrafa baktı. Acımalı bir gülümseyiş geçti dudaklarından. Çocuğu çekip getirdi yine bu yana. Ve bir gizden söz edecekmiş gibi, babasına eğildi.

“O kitapta, kapaktaki kendi resmi galiba.” dedi.

Babası evetçe başını salladı ve elini komşudan yana yüzüne siper ederek fısıldadı:

“Yazar.”

Kız biraz güvensiz, inanmamış gibi, dudak büktü.

“Kendi kitabı demek. Rusça...”

“Onun altındaki mavi kitap da Bulgarca. İkinci romanıymış. “Acı Lokma” adı. Şu ateşim bir düşsün, ben de okuyacağım. Hastanenin kitaplığında da var dediler.”

Mahzun gözler bir daha baktı uyuyana. Kalın etli dudaklar bir daha büküldü güvensizlikle.

“Hiç de Türke benzemiyor.”

“Osmanlı Türkü değil elbet. Bizden. Komünist... Yirmi yıllık politik göçmenmiş burda...”

“Konuşabiliyor musunuz? Bulgarcası nasıl?”

“Nesi dedin?”

“Bulgarcası?”

General elini şöyle-böyle anlamında iki yana döndürdü ve ekledi:

“Karısı Bulgarmış.”

Kalın dudaklar iyice büküldü.

“Çok mu hasta?”

“Ciddi bir kriz geçirmiş. Ama enfarkt mı, değil mi, söylememişler daha...”

“Görmeye geleni yok mu?”

“Çoluğu çocuğu Bulgaristan dışındaymışlar. Onun için yok. Olsa da geleni, daha kalkmasına, uzun uzun konuşmasına izin vermiyorlar. Nina önceden söyledi bu sabah, “size gelen olursa, aşağıda defter açacağız” dedi...”

Oda kapısı açılıverdi bu sırada. Hemşire Nina, ellerinde birkaç bağlam çiçek, koltuğunda paketler ve bir defterle girdi. Görüşme saatinin bittiğini söyleyerek, generalin kızını ve torununu uğurladı. Sonra uyuyanın başucuna doğru geçti. Çiçekleri ve paketleri yerleştirirken, çok sevecen, az da çapkın, konuşmaya başladı:

“Uyan bakalım, yazar yoldaş!” –Yatakta hafif bir kıpırtı oldu, uyuyan gözler de hafiften aralandı ve boncuk boncuk ıdı. – “Görüşmecilerin beş miydi, altı, pardon yedi miydi, sayamadım. Dur bakayım.” –Defteri açtı. – “...beş, altı, yediymiş. Kimi Türkçe, kimi Bulgarca yazdılar. Türkçe yazanlar, radyodan, yayınevinden çalışma arkadaşlarınınmış. Şu Bulgarca yazan, akraban dedi, kayınbiraderin. Bu güzel yazılı kadın, kendisi de az güzel değildi hani, gözleri bir hayli ıslaktı bunları

yazarken, bir de şu kavanozla patlıcan kızartması bıraktı sana. Sonuncusu yüzbaşıymış..”

Boncuk gözler iyice açıldı:

“Yüzbaşı mı?”

“Yüzbaşı Kotsev deyin, bilir o, dedi. Ama bir yüzbaşının olabileceğinden epeyce daha yaşlı görünüyordun...”

“Bildim.” dedi boncuk gözler.

“Yanında hih demiş burnundan düşmüş, kendi boyunca bir oğlu da vardı. Kara kaşlı, kara gözlü, kıvrıkcık saçlı, güzel...”

“Nina,” dedi yazar, “yüzbaşının yakışıklı oğlu senin olsun. Sen bana adamın ne yazdığını oku lütfen..”

“Kıskandın çabucak, Türk değil misin, elbette...”

Boncuk gözler generale döndü:

“Bu Nina’yla başa çıkılmaz, paşam. Görüyorsun ya..”

“Pek incitme.” dedi general. “Vallahi, popondan iğne yaparken öcünü alır!”

“...Geldiğinden ve hastanede yattığından henüz haberim oldu.” –Nina, yüzbaşının yazdıklarını okuyordu.– “Ben çoktandır Sofya’dayım. Seni, yirmi yıl aradan sonra, ayakta, sağlıklı kucaklamak, evimde konuk etme isterdim. Başhekime sordum. Ancak gelecek hafta görüşebileceğimizi söyledi. Bu hafta galiba benim için sonu gelmez bir hafta olacak. Seni hararetle kucaklarım, tez iyileşmeni dilerim... Yüzbaşı Kotsev... 17 Ekim 69.”

“Bu Kotsev...” diyerek dirseğine kalkmak istedi yazar, ama Nina hemen önledi. “Bu Kotsev, paşam, biliyor musun, gerçekten tam yirmi yıl önce sınır geçip teslim olduğumuz garnizonda bizi ilk sorgulayan yüzbaşı! Hey gidi hey... Unutmamış işte...”

“Bu krizantemler ondan. Bu meyva suyu da, elmalar da..”

“Teşekkür ederim, Nina. Nasıl yüzbaşı, bıyıklı, şöyle filanta gibi değil mi?”

“Yok canım. Sivil. Bıyığı mıyığı da yok. Şöyle ellisine yakın, şişmanca, çenesinin altında gıdısı epeyce belirli, şakaklarında saçları iyice kırarmış. Sol kaşının üzerinde seninki gibi bir de beni var... Oğlu yeşil çizgili bir gömlek giymiş, şöyle...”

“Oğlunu değil, yüzbaşığı anlatıyordun galiba, hemşire?!”

Nina o az çapkınlığıyla güldü ve yürüyüp çıkarken, parmağını sallıyarak bir gözdağı verdi:

“İğne yaparken bağırarak yok ama!..”

Ve yazar, defterden öteki mesajları okumaya koyuldu

Nina'nın ne zaman tekrar girip, karyolaya ne zaman yaklaştığının ayırımına varamamıştı. Gözlüğünü çıkarıp, devrik elarabası gibi defterin üzerine bıraktı. Nina daha da yaklaştı. Tabureye ilişti ve sordu:

“Ne var gözlerinde, biliyor musun?”

“Yakalandık.” dedi yazar içinden. Ve ötesini açıklamaktan çekinmedi: “Düş var...”

“Siz ozanlar hep düşlünüz zaten... Ama benim sordüğüm başka: Göz dipleri muayenesinin sonucunu getirdiler biraz önce.” –Nina elindeki kağıtları aktarıyordu.– “Yumduğun zaman birden karanlık mı basıyor, yoksa bir ışığa mı oluyor gözlerinin içinde?”

“Şimşek çakarcasına bir ışığa oluyor ve o saat memleketimi görüyorum gözkapaklarımın içinde harita gibi!”

“Bu da ozanca ve herhalde önceden hazırlanmış bir söz.”

“Doğru Nina. Değil diyemem. Yalnız hazırlanmış değil, yazılmış bir şiir, bir dize bu. Hem galiba birkaç kere...”

“Göz diplerinde enfarkt zerrecikleri varmış. Hipertoniden.”

“Olsun. İki diyoptri gözlükle okuyorum ben yalnız. Başkaca yakınmam yok ki gözlerimden...”

“Dur, dur bakayım. Pencereye doğru bak biraz. Şöyle... Ah, gözlerin şimdi açık yeşil! Oysa hemşire Mariya öyle değil diyor. Ben de ona, gözün önemi renginde değil, bakışında diyorum...”

“Benim bakışım değil herhalde o dediğin?”

“Hayır, genellikle diyorum elbet. Erkek bakışı, bence genellikle soymalı, soyup atmalı kadını!”

“Doğru. Soyma ve soyunma sorunu önce bakışlarda çözülür.”

“Bu güzel söz.”

“Benim değil... Ne var ki, mini moda artık bakışta soyup soyunmaya gerek bırakmıyor!”

“Ölçülü miniye karşı değilim ben. En iyi giyinen kadın, en ölçülü soyunmasını bilendir.”

“Bu da güzel söz.”

“Bu da benim değil.”

Nina daldı. Bu anda, yazarı yaşının yarı düzeyine inerek konuşmaya zorlamanın yersizliği yargısına varır gibiydi. Onu bu probleminden yine yazar kurtardı:

“E başka ne diyor Mariya?”

“Yarın sabah EEG, diyor.”

“EKG yapıldı ya kaç kere...”

“EEG dedim. Bu başka. Kafanın içine bakacaklar.”

“Kafamda ideolojik bozukluk bulamazlar sanıyorum.”

“Fizyolojik hata olmasın yeter ki... Beyin, kan dolaşımı muayenesi bu.”

“Kuzum, sonu yok mu bu yoklamaların artık?”

“Yarın mide. Baryum bulamacı yutacaksın. Vanilyalı!”

“Vanilya da koysanız, yine de yutulur şey değil o. Bunca yıldır alışamadım.”

“Vanilyasız yutturulan bulamaçlar daha kötü!”

* * *

Akşam yemeğini yine odaya getirdiler. Birinin ateşi düşmek bilmediği, öteki hipertonic bir başdönmesiyle düşebileceği için, bu böyle oluyordu. Kahvaltıyı olsun, yemeği olsun, getirip masaya bırakıyorlardı. General kendi yanaşıyordu masaya ama, yazarı çokluk Nina koltuklayıp yürütüyordu.

“Sağolasın Nina, bu iyiliklerini nasıl öderiz bilmem.”

“Gayet kolay. Yarın sizin yeni Türkiye’de kuracağınız sosyalist hareme beni de alırsınız ve...”

“Paylaşamayız seni korkarım, Nina...”